

TÁJÉKOZTATÓ EGYES KÉRDÉSEKKEL KAPCSOLATBAN.

Az alantiakban Rátkai Béla tájékoztatását közöljük az alanti kérdésekkel kapcsolatban:

1. Magyar tiszti kiképzés a Szovjetunióban.
2. A forradalom fegyvereinek eredete.
3. A honvédség magatartásáról a forradalom alatt.
4. Néhány kiegészítő adat az ÁVH-ról.

.....

1. Magyar tiszti kiképzés a Szovjetunióban.

1950 óta állandó gyakorlat volt, hogy a magyar tisztikar tagjainak egy részét katonai és politikai továbbképzés céljából a Szovjetunióba vitték. Évente mintegy 150-200 főnyi ilyen csoport ment kiképzőtáborba. A kiválasztásnak a következő előfeltételei voltak: elsősorban a párttagság. További előfeltétel volt a származás: elsősorban csak munkás-származásukat vittek, kivételesen parasztszármazású tiszteket. Csak olyan jöhetett továbbá számításba, akinek a megfelelő katonai előképzettsége már megvolt, /katonai akadémiát végeztek/ ezenfelül a személyi rátermettség, és orosz nyelvtudás, a legérdekesebb viszont az volt, hogy a parancsnokságok által kiválasztott tisztektől nem kérdesték meg, hogy ők maguk akarnak-e kinenni. Nem is közölték velük, hogy katonai kiképzésre a Szovjetunióba kerülnek. Először mintegy 12 szer "lekérdezték", kikérdezték őket, majd a kijelölt tiszteknek teljes menetkészültséget rendeltek el, elkülönítették őket és három napi menetkészültség után teherautókon a pályudvarra vitték . . . és külön vasuti kocsikban helyezték el a tiszteket. Csak itt a vonaton közölték velük utazásuk célját. Természetesen, mint valami különlegesen nagy kitüntetést. Családtagjaikat nem értesíthették, ezt a parancsnokság végezte el.

A Szovjetunióban, Kievdben volt a magyar kiképző tábor. Az oktatást orosz tiszték orosz nyelven végezték. Néhány magyar oktató is volt, akik magyarul tanítottak. A tanterv tematikája három fő kérdéscsoport körül mozgott: a szovjet fegyverek teljes és részletes ismertetése, elméleti és gyakorlati kiképzéssel egyaránt, a szovjet harcászati, harcászati szabályzat, harcászati és hadvezetési alapelvek, politikai oktatás.

A kiképzés során Magyarországon még nem ismeretes szovjet fegyvereket is ismertettek. Az oktatás fő témája a tüzérségi lőfegyverek és módszerek ismertetése volt. A szovjet hadvezetés a tüzérséget tartja a legfon-

tosabb fegyvereknek az atomfegyverek mellett. Megjegyzendő, hogy a szovjet katonák tűzérési kiképzése, főleg a gyakorlati kiképzés, rendkívül alapos és összehasonlíthatatlanul magasabb fokú, mint a magyar honvédségé. A gyakorlati kiképzés másik fő témája a harcokosi kiképzés és a páncélelhárítás volt. A kiképzés a nukleáris fegyverekre nem terjedt ki. Az atomfegyverek a magyar honvédség előtt, beleértve a legmagasabb vezetőséget is, ismeretlenek. Megjegyzendő, hogy a kintjárt tiszteknek sehol sem mutattak meg ilyen fegyvereket. Állítólag egészen különlegesen kiválogatott alakulatok vannak ilyenekkel ellátva, de a hadsereg többi tagjaitól teljesen elkülönítve. Ezek helye, mibenléte stb. a legnagyobb hadititkok közé tartozik a Szovjetunióban.

A magyar tisztek szabad kijárással nem rendelkeztek. A városba csak csoportosan, kísérelvel mehettek. A lakóssággal szabadon nem érintkezhettek. A magyar tisztek kiképzésének a célja az volt, amit a kiképzők állandóan hangoztattak, hogy a hazatérő tisztek szószólói legyenek az itt tanult katonai és politikai ismereteknek, adják át ismereteiket, mint továbbképzők a többieknek. Nem is tagadták az oktatás során, hogy a népi demokratikus országoknak a szovjethadsereggel mindenben hasonlítani kell: harcmodorban, fegyverekben, szellemben, ruházatban. A cél közös: "a közös szovjet haza védelme".

2. A forradalom fegyvereinek eredete.

A forradalom fegyverei a következő forrásokból eredtek:

- a./ a fegyvergyárak raktáron tárolt készleteiből. /pl. a Lémpadrugyár, a volt Fegyvergyár/. Ezeket a jelentős készleteket a munkások minden ellenállás nélkül átengedték a felkelőknek,
- b./ a rendőrség készleteiből. A rendőrség tagjai a felkelés első óráiban kevés kivételtől eltekintve, otthagyták órhelyeiket az órszobákat és laktanyákat. A fegyverek is ott maradtak, amelyeket azután a felkelők birtokukba vettek,
- c./ a honvédségnél lévő készletekből: amelyik honvédségi alakulat részben, vagy egészben átállt a forradalom oldalára, fegyverkészletét is magával hozta. A honvédségi fegyverek részben a légénységnek már szolgálatra kiadott fegyverek, részben egyes honvédraktárak készletéből eredt,
- d./ nem jelentéktelen fegyverforrás volt a szovjetkatonáktól zsákmányolt, vagy a halottaktól elvett fegyver.

Más jelentős fegyverforrás nem volt. Csak magyar és szovjetmintájú fegyverek voltak, kivételesen a régi Mauser mintájú német fegyverek,

melyek a rendőrség készleteiből eredtek. Megemlíthetjük még a Mőhossz, a volt Szabadságharcos Szövetség fegyvereit is. A Mőhossz tagjai ugyanis fegyvereikkel együtt csaknem kivétel nélkül átálltak a szabadságharcosok oldalára.

3. A honvédség forradalom alatti magatartása.

A honvédség magatartása -nem beszélve most a felső vezetéséről -annyiban egységes volt, hogy nem harcolt a felkelők ellen. Általában a passzív magatartás volt a jellemzőbb, mint a felkelők oldalán való aktív odaállás. A tisztikar egy része egészen bizonyosan hajlandó lett volna fegyveresen is a felső parancsra a felkelők ellen fellépni: de a legénység nem. Nemcsak fegyveresen nem voltak hajlandók kiállni, hanem még ideiglenes karhatalmi feladatra sem vállalkoztak. A forradalom első napjaiban néhány helyen katonai járőröket szerveztek és a felkelők oldalán álló teherautókat kellett ellenőrizniök és a fegyvereket elvenni. A járőrök részben tisztekből, részben legénységből állottak. Amikor igazolatni kellett, a legénység szétszéledt és a tisztek magukra maradtak. Egy-két nap alatt megis szüntek ezek a járőrök. A tiszteknek is azonban csak egy aránylag kis része lett volna hajlandó szembeszállni a forradalommal. Ennek fő oka az előbb már említett tény, hogy a legénység vagy a forradalom mellé állt, vagy passzív volt, ami abban nyilvánult meg, hogy jelentős részük szétszéledt. További oka volt, hogy a tiszteknek igen nagy hányada paraszti származású volt: paraszt-szüleivel, falujáéval a kapcsolatát általában fenntartotta. Ez állandó ellenhatást jelentett "kommunista öntudatá"val szemben. Szociális helyzetükkel sem voltak a tisztek túlságosan megelégedve. A honvédségi fizetések viszonylag nem voltak magasak. Ehhez hozzájárult még az, hogy a forradalmat megelőzően nagyarányú elbocsátások voltak a honvédség tiszti állományában és a további elbocsátások fenyegető lehetősége bizonytalanná tette őket. Igen sok tiszttel igen méltánytalanul bántak el: öt-hat évi szolgálat után egyszerűen kitették őket. Akik megmaradtak is bizonytalanul érezték magukat. A nemzeti érzés is felébredt a legtöbbszörben. Figyelembe véve, hogy a katonai felső vezetésben is ingadozás volt, érthető a honvédelmi alakulatok ingadozó magatartása. Hogy ez az ingadozó magatartás a honvédség zöménél nem alakult át aktív átállásra a forradalom mellé ennek is megvan a valószínű magyarázata: az első orosz beavatkozásnál még túlságosan nagy volt az ingadozás, a bizonytalanság. Sem a tisztek, sem a legénység nem látta világosan, hogy voltaképpen miről van szó. De még katonai szemmel nézve is, úgy látszott, hogy a Magyarországon állomásozó orosz haderő ellen teljesen elég a civil felkelők fegyveres ereje is. A második orosz beavatkozásnál pedig mint ismeretes, a hajnali

támadás a katonaságot éppen olyan váratlanul érte, mint a civil lakos-
ságot. A hajnali orosz támadás első hulláma a katonaság ellen irányult
és a laktanyákat vették körül páncélos gyűrűvel: a katonaság nem volt
riadókészültségben és ellenállás nélkül átadták fegyvereiket az álmuk-
ból felriasztott katonák. Többek között mindenesetre ez is egy bizonyíté-
k arra, hogy nem volt szervezett ellenállás. Szervezett ellenállás
esetén ilyen helyzet nem adódhatott volna elő. Egyébként a hazafiasan
érző és gondolkodó katonák nagyon jól látták, hogy esetleges szervezett
katonai ellenállás nem lett volna elegendő az orosz tulerő megdönté-
sére. Egységes, katonai ellenállás városi harcokban a benne élő lakos-
ság pusztulását is jelenti. Katonai ellenállás esetén a Szovjet bevetette
volna bombázóit is minden valószínűség szerint. Ettől függetlenül a
magyar honvédség lőszerrel sem volt kellően ellátva. Voltak páncélos
laktanyák, ahol voltak páncélosok, de egyetlen éles lőszer sem volt
raktáron. Mindezek közrehatottak abban, hogy a honvédség nem volt aktív.

4. Néhány kiegészítő adat az ÁVH-ról.

Az ÁVH. miként ismeretes, a Belügyminisztérium alá rendelt különleges
fegyveres alakulat. Feladata politikai rendőri teendők. Az ÁVH egy része
határmenti alakulat, az u.n. zöld ÁVH. Feladatuk ugyanaz volt, mint aze-
lőtt a határvadász alakulatoknak. Lényegében tehát a határőrség, csem-
pészet megakadályozása. 4 tulajdonképeni politikai rendőri feladatokat
a kék parózis ÁVH. látta el. Legénységi állományu egyéneket mindkét
tipusu alakulatba egyszerű sorozással is állítottak be. Bizonyos ki-
válógatás természetesen történt: első sorban párttagokat soroztak ide,
lehetőleg nem paraszti, hanem munkás származásuakat. A tisztikart már
önkéntes jelentkezés, illetve megagitálás alapján töltötték fel. Pő
szempont a teljes politikai megbízhatóság. A katonai rátermettséget, a
teső alkalmasságot is messzemenően figyelembe vették. Az ÁVH. minden-
képen a rendszer elitgárdája volt, akiket azután szinte a végsőkig
fanatizálni is tudtak. Meg kell azonban jegyezni, hogy helytelen szem-
lélet volna minden kék ÁVH-ást egy kalap alá helyezni. Ugyanis itt is
kétféle alakulatot kell megkülönböztetnünk. Voltak olyan ÁVH-ásalaku-
latok, melyek semmiféle különleges feladatot nem láttak el a rendszer
védelmében. Egyszerűen őrszolgálatot láttak el a vezető párt és kor-
mányfunkcionáriusok mellett. A vezetőket ugyanis, mint egy testőrség
az ÁVH-sok őrizték és állandóan kísérték. A pártházakban, a parlament-
ben ők teljesítették szolgálatot. Ezen felül volt az u.n. "operatív

csoport".Ezek hajtották végre a különleges politikai feladatokat:
pl. egyes személyek likvidálása,a látszatperekben való közreműködés,
szóval azok a bizalmas feladatok,melyekhez különleges lelki adottsá-
gu és fanatizált emberek kellene, akik semmitől sem riadtak vissza
egy parancs végrehajtásánál,a gyilkosságtól sem.

Az ÁVH-sok fizetése,ellentétben a közhiedelemmel csak az operatív
csoport tagjainál volt kiemelkedően magas.A többiek alig kaptak
valamivel többet, mint a honvédségi egyének.Bizonyos megkülönbözteté-
sek voltak azonban, ami anyagilag is,lényegesen kedvezőbb helyzetet ^{dolgoztak}
és egy kiváltságos kaszthoz val, tartozás tudatát volt hivatott bele-
oltani az államvédelmi alakulatok tagjaiba:külön kórházi ápolást
kaptak,a tisztikar tagjai különleges üzletekben vásárolhattak be stb.

.....